

รูปแบบการใช้ประโยชน์จากโทรศัพท์มือถือในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มมรรับจ้างสีล่อแดงในจังหวัดเชียงใหม่

เสกสรร ทายะรังษี¹ และพนมสิทธิ์ สอนประจักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในชีวิตประจำวันของกลุ่มอาชีพรับจ้างภาคบริการในสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพบริบท สภาพการดำเนินชีวิตประจำวัน รูปแบบการใช้ประโยชน์จากโทรศัพท์มือถือ รวมถึงผลกระทบจากการนำเอาโทรศัพท์มือถือมาใช้ในการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มมรรับจ้างสีล่อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้แบบจดบันทึกการใช้งานโทรศัพท์มือถือประจำวัน ตลอดจนการใช้การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาสภาพบริบทและวิถีชีวิตประจำวันของมรรับจ้างสีล่อแดงนั้น พบว่า จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ นั้น ได้ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของมรรับจ้างสีล่อแดง ซึ่งจากอดีตเคยเป็นยานพาหนะเพื่อให้บริการรับส่งคนในท้องถิ่น ปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนเป็นยานพาหนะเพื่อบริการการท่องเที่ยว และได้ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของมรรับจ้างสีล่อแดงที่ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในหลากหลายด้าน เช่น ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการใช้ประโยชน์จากโทรศัพท์มือถือในชีวิตประจำวันของกลุ่มมรรับจ้างสีล่อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

¹ อาจารย์ประจำสาขาระบบสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จังหวัดเชียงราย.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์กวีวิชานีเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชาวต่างชาติ ทักษะความรู้ด้านข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ตลอดจนถึงเส้นทางคมนาคมที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา อันเนื่องจากการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ นอกจากนั้น ยังก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่ต้องติดต่อสื่อสารกับกลุ่มสังคมที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ กลุ่มลูกค้าซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ กลุ่มสถานประกอบการ สถานที่ท่องเที่ยวโรงแรมที่พัก ตลอดจนกลุ่มเพื่อนร่วมอาชีพได้รับจ้างสีล่อแดง

ผลการศึกษาด้านสภาพการณ์การใช้โทรศัพท์มือถือของกลุ่มได้รับจ้างสีล่อแดงในปัจจุบันนั้น หากแบ่งตามลักษณะการยอมรับเทคโนโลยี พบว่าในกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (Gen Y) จัดอยู่ในกลุ่มทันสมัย (early majority) เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ (Gen X) จัดอยู่ในกลุ่มตามสมัย (late majority) และกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (baby boomer) จัดอยู่ในกลุ่มล่าสมัย (laggards) โดยพบช่องว่างทางดิจิทัล (digital divide) ในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ที่มีลักษณะทำงานแบบซ้ำๆ ระเบียบ รับส่งผู้โดยสารรอบเมืองมากที่สุด ในด้านลักษณะการใช้ประโยชน์นั้น โทรศัพท์มือถือถูกใช้ในฐานะเครื่องมือในการประกอบอาชีพ (instrument) มุ่งเน้นคุณค่าเชิงประโยชน์ใช้สอย (use value) เป็นหลัก โดยฟังก์ชันการทำงานที่ถูกใช้มากที่สุดคือ ฟังก์ชันด้านการสื่อสาร ในรูปแบบการโทรสนทนาด้วยเสียงแบบปกติ (voice) และเสริมด้วยการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ (data) ส่วนฟังก์ชันที่ถูกปฏิเสธการใช้งานคือ ฟังก์ชันทางด้านบันเทิง เช่น เกม ระบบเล่นเพลง หรือภาพยนตร์ นอกจากนั้น โทรศัพท์มือถือยังได้ถูกปรับประยุกต์ในการทำงานอย่างหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยเน้นการเข้าถึงข้อมูลด้านการประกอบอาชีพเป็นหลัก

ผลการศึกษาด้านผลกระทบของการนำโทรศัพท์มาใช้นั้น พบทั้งผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับกลุ่มสังคม โดยในด้านปัจเจกบุคคล ในมิติทางเศรษฐกิจพบว่า โทรศัพท์มือถือได้ก่อให้เกิดโอกาสทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการขยายศักยภาพและประสบการณ์อย่างหลากหลาย นอกจากนั้น ในระดับกลุ่มสังคมพบว่า โทรศัพท์มือถือได้ส่งผลต่อระดับความสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้นกับคนในครอบครัวและในกลุ่ม

รถรับจ้างสี่ล้อแดง ทั้งนี้ระดับผลกระทบดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลด้วย

Abstract

This research studied the phenomenon of new media technologies in the everyday life of a working-class group in the social service sector in Thai society. It aimed at studying the context, everyday life, pattern of mobile phone usage as well as an impact of using the mobile phone towards red taxi drivers' group in Chiang Mai Province by applying the qualitative research that with a use of in-depth interviewing, mobile phone usage field note, participation and non-participation observation.

From the study of the everyday life context of red taxi drivers, it was found that the expansion of tourism's economy in Chiang Mai Province affected to the role of red taxi drivers, from local service in the city to the tourist service instead. Therefore, they have adjusted and improved themselves to incorporate with the changed context, for example, the necessary of communication's skill with the foreign customers, importance of the tourism's information, new place for tourists as well as the new route of transportation. Moreover, it forced to the creation of the relation with customers, hotel entrepreneurs or colleagues to earn more income.

With reference to the study about the phenomenon of mobile phone application of red taxi drivers in the present, it was found that it can be divided into three groups of red taxi users classified by technology's perception which are early majority group, late majority group and laggards. The study indicated digital divide appearance both technology and technology usage skill of more than 50 years old drivers who drive

around the city at most. On the other hand, it was found less digital divide in the group of red taxi drivers in queue since technology and innovation were expanded in a width range of ages in this kind of group. In terms of mobile phone utilization as an instrument to hand on as drivers, it definitely focused on using a mobile phone on duty as a main role. Furthermore, the most often used function in mobile phone is direct voice communication plus to partial online communication. On the contrary, the drivers did not require functions of games, songs or movies. Moreover, technology was produced the new function to response the needs of the drivers more and more.

Lastly, from the study of economic impact of mobile phone application in everyday life, it was found that using mobile phone as a red taxi driver can earn more income since it decreases the limitation of space and time. Moreover, technology helps to expand the experiences of the drivers such as the exploration of the new route or pathway which they have never gone, help to open the new world of communication with foreigners by not having knowledge base of language skill and help to create the new network of unknown people in the society which is one of other choices to earn more income.

บทนำ

ภายใต้วิสัยทัศน์ของรัฐบาลปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ที่มุ่งปฏิรูปประเทศไทยให้เข้าสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) ซึ่งหมายถึง ประเทศที่ประชากรสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ โดยมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนนั้น ก่อให้เกิดนโยบายหลักที่สำคัญอย่างเศรษฐกิจ